

Anne Kalmari kesk

Kirjallinen kysymys Helsingin päästöistä Itämereen

Eduskunnan puhemiehelle

Maassamme puhutaan ylpeydellä vesiensuojelusta. On kuitenkin monia osa-alueita, joita ei useinkaan katsota päästölähteinä tai niiden päästöt ohitetaan olankohautuksella.

Helsingin tietoinen Itämerta saastuttava toimenpide on myös lumenkaato mereen. Vuonna 2019 Helsingin kaupungin uutisoitiin kipanneen 20 000 kuorma-autollista puhdistamatonta jätelunta suoraan veteen. Tiheästi asutussa kaupungissa auraus on välttämätöntä, sillä lumikasoille ei ole kaupungissa tilaa. Öljyinen, suolalla käsitelty, muovia ja vaikka mitä roskaa ja jopa potkulautoja sisältävät massat viedään siis aivan laillisesti Itämeren nieltäväksi. Tänä talvena toiminta jatkuu entistä pahempana.

Helsingin kantakaupungin viemäriverkostot ovat osin edelleen tsaarinaikaisia, ja niissä hulevedet ja jätevedet ohjataan samaa linjastoa pitkin. Rankkasateella tai tulvatilanteessa nämä vedet ohjataan suoraan mereen, jotteivät ne nousisi kadulle. Tilanne hyväksytään normaalina ja satunnaisena, mutta muuttuvan ilmaston ja jääpeitteisyyden vähentyessä sekä merenpinnan nousun seurauksena tällaisia tulvapäiviä ja sateita on odotettavissa enenevässä määrin ympäri vuoden. Korjauksia näihin vanhoihin viemärointeihin ei kiireellä eikä määräyksillä tehdä: Helsingin kaupungin ympäristötarkastaja on arvioinut, että korjausten tekemiseen kestää lähes sata vuotta. Arvioinnin mukaan vuonna 2019 sekaviemäroinnistä arvioitiin tulleen Itämereen noin 205 832 kuution verran puhdistamatonta viemäriverettä.

Mereen ohjautuu tonneittain ravinteita aivan laillisesti. Joka vuosi Suomenojan ja Viikinmäen puhdistamon ympäristölupien tavoitetaso täyttyy, sillä noin 95 % jätevesistä puhdistetaan. Kuitenkin metropolialueen jätemäärillä 5 % puhdistamattomia viemärijätteitä on aivan käsittämättömän suuri määrä. Miljoonan henkilön jätevesimäärää peilaten on aivan sama kuin 50 000 asukkaan kaupunki päästäisi jätevetensä puhdistamattomana mereen. Tilanne siis hyväksytään ja parempaan ei pyritä. HSY seuraa ravinnepäästöjään, ja toteaa tiedotteessaan vuoden 2019 typpipäästöjen Itämereen olevan 1 244 tonnia ja fosforipäästön 29 tonnia. Typen osalta tavoitekorttiraja on 1 000, ja se ylittyy siis reilusti, ja fosforin osalta tulokorttitavoite 32 alitetaan niukasti. Typpipäästöt ovat olleet seitsemänä viimeisestä kymmenestä vuodesta yli tuon 1 000 tavoiterajan — tilanne ei ole kehittynyt paremmaksi.

Onnettomuuksia pyritään estämään tietenkin aina, mutta jätevesien hulahdukset vesistöihin ja Itämereen ovat silti turhan yleisiä uutisia. Vuonna 2019 HSY-alueella raportoitiin 14 erillistä pumppaamovuotoa, joissa vuotomäärät vaihtelivat. Suurimman vuodon mitattiin olevan 653 kuutiota puhdistamatonta jätevettä, esimerkiksi vuonna 2017 tapahtunut 4 000 kuution lorahdus Van-

Kirjallinen kysymys KK 1025/2020 vp

taanjokeen. Myös vuonna 2020 on uutisoitu jo useita hulahduksia niin Itämereen kuin siihen laskeviin jokiinkin. Esimerkiksi Vantaanjoki kuljettaa vettä Itämereen 14 kunnan alueelta.

Myös muuta kuin jätevettä mereen päätyy. Klooripäästöjä, lääkeainepäästöjä, hormoneja ja muita kemikaaleja ei pystytä jätevedenpuhdistamoissa tarpeeksi hyvin puhdistamaan. Tilanne hyväksytään, ja sitä ei pyritä parantamaan, sillä keinoja ei ole.

Yksi tuntematon kysymys on, miten lasketaan ravinnepäästöt, jotka syntyvät jätevedenpuhdistamoiden syntyneestä erittäin ravinnerikkaasta sakasta, jota käytetään turpeeseen sekoitettuna esimerkiksi tienpohjien, liittymien ja meluvallien rakentamiseen sekä viherrakennukseen. Ravinteet eivät maasta katoa, vaan ne imeytyvät ja osin huuhtoutuvat veteen, joskus takaisin puhdistamolle, mutta usein varmasti myös suoraan vesistöihin. Näitä hajapäästöjä ei mitata eikä tilastoida, mutta nekin näkyvät rannikkovesien kuormituksena.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko ympäristöministeriö puuttua lumen kippaamiseen mereen taloudellisten syiden vuoksi,

kuinka paljon Itämereen on päätnyt ihmisperäisiä ravinteita viimeisten viiden vuoden aikana niin jätevesien ohjauksutuksista, valumista ja lorahduksista kuin myös erikseen puhdistuslaitosten sallittujen rajojen sisällä olevista ravinnepäästöistä,

mitä toimenpiteitä kaupunkialueilla, erityisesti tiheimmin asutulla metropolialueella, aiotaan valtion toimesta edellyttää, jotta alueen ravinnepäästöt vesistöihin ja Itämereen saadaan paremmin hallintaan ja vähenemään,

miten puhdistamojen jätevesilietteiden käsittelyä voisi parantaa, jotta niihin imeytyneet ravinteet eivät valu vesistöihin,

voiko edellyttää, että nitraattidirektiivin vaatimuksia ravinteiden levityskiellosta kaltevalle maalle sekä määrällisistä rajoituksista vaaditaan viljelijöiden lisäksi kaikilta toimijoilta ja

mitä hallitus aikoo tehdä rannikolla sijaitsevien kaupunkien jätevesien käsittelyn parantamiseksi ja vesistöjen ravinnekuorman vähentämiseksi?

Helsingissä 20.1.2021

Anne Kalmari kesk